

Καπετάν Ματαπάς και καπετάν Ακρίτας

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Ενώ οι Τούρκοι κι οι Βούλγαροι είναι ανάστατοι εξαιτίας της

καταστροφής στο Μπότζες, ο Νικηφόρος στέλνει τον Αποστόλη μαζί με τον Γιωβάν, τον Περικλή και τον Μάγκα, για να δουν πού βρίσκεται ένας άλλος μακεδονομάχος, ο καπετάν Ματαπάς. Σύμφωνα με πληροφορίες, πιθανόν να τον έχουν συλλάβει, μια και τον κυνηγούν εδώ και πολύ καιρό. Τελικά τον βρίσκουν.

Κι εκεί είδαν τρεις άντρες που σηκώθηκαν από πίσω από ένα βάτο και προχωρούσαν προς το μέρος τους. Γύρω τους χαρούμενος πηδούσε ο Μάγκας. Ο Περικλής σηκώθηκε αμέσως.

– Φίλοι είναι, είπε, πάμε να τους ανταμώσουμε. Ήταν ο Βασίλης με τον καπετάν Ακρίτα, κι έναν παπά, όλοι οπλισμένοι.

– Πώς βρέθηκες εδώ, κύριε Περικλή, τουρκοντυμένος τέτοιαν ώρα; ρώτησε ο Βασίλης. Ήταν τυχερό που δε σου άναψε μια τουφεκιά ο καπετάν Ματαπάς.

– Ο καπετάν Ματαπάς!...

Απ' τη συγκίνηση του κόπηκε η φωνή του Περικλή. Μα ήταν σκοτεινά, δεν τον έβλεπε. Χωρίς να σταθεί να σκεφθεί, άναψε ένα σπίρτο, φώτισε τον καπετάν Ακρίτα και τον παπά.

Αυτός ήταν ο Ματαπάς; Ο περίφημος, ο θρυλικός καπετάν Ματαπάς;

Κοντός, μαύρος, άσχημος, με μάτια πάντα κόκκινα κι ερεθισμένα από τραχώματα που είχε αρπάξει στον Βάλτο, ο παπάς κοίταζε τ' αγόρια μ' ένα χαμόγελο που γλύκαινε το αδρύ του πρόσωπο με την απεριποίητη αντάρτικη γενειάδα. Το σπίρτο έσβησε κι έπεσε στο χώμα.

– Για σένα βγήκαμε από τον Βάλτο, γιατί μας είπαν πως σ' έπιασαν οι Βούλγαροι, είπε συγκινημένος ο Περικλής.

Ο καπετάν Ματαπάς γέλασε.

- Ζωντανό δε με πιάνουν κι έννοια σου, αποκρίθηκε. Μα έχετε όπλα;

Ο Περικλής έβγαλε το μπράουνίνγκ του και ο Αποστόλης την παλιοπιστόλα του. Αυτή του τη γύρισε πίσω περιφρονητικά ο Ματαπάς.

- Δεν κάνει για άλλο παρά για πασχαλιάτικες τρακατρούκες, του είπε, και του έδωσε το δικό του περίστροφο. Εγώ έχω τουφέκι. Ξέρεις να μας πας στον Βάλτο; Είσαι, λέει, οδηγός.

- Ξέρω. Μα από την Κρυφή δεν περνούμε απόψε. Φυλάγουν οι Τούρκοι στις γέφυρες.

- Τι να τις κάνουμε τις γέφυρες; Πάμε στην Τερχοβίστα. Πάμε από το κτήμα του γιατρού...

- Αστειεύεσαι, κύριε Αρχηγέ; 'Η μήπως δεν ξέρεις πως οι Τούρκοι έχουν πιάσει το κτήμα του γιατρού; έκανε ο οδηγός.

- Τα λέμε άλλη ώρα, καπετάν Ματαπά, είπε λίγο ανυπόμονα ο καπετάν Ακρίτας. Το σπίτι κάηκε και ίσως είναι πληγωμένοι μέσα...

- Τι ώρα είναι άραγε; ρώτησε ο Ματαπάς.

Ο Περικλής άναψε πάλι ένα σπύρτο, να δει το ρολόι του. Την ίδια ώρα ένας πυροβολισμός ακούστηκε κι αμέσως δεύτερος, και οι σφαίρες σφύριξαν και τρύπησαν το καλυμαύκι του καπετάν Ματαπά.

Σαν ένας άνθρωπος, όλοι μαζί όρμησαν κατά τη διεύθυνση της τουφεκιάς. Πρώτος πιλαλούσε ο σκύλος, πίσω του ο Περικλής με το περίστροφο στο χέρι, και ακολουθούσαν οι άλλοι - ο Γιωβάν κρεμασμένος στη ζώνη του Αποστόλη. Έτρεχαν κατά τη φωτιά. Μα έξαφνα έστριψε ο Μάγκας και χίμηξε σ' έναν βάτο, πλάι στον Αποστόλη. Μια φλόγα πέταξε, μια τουφεκιά ακούστηκε - και η σφαίρα σφύριξε κοντά στο αυτί του Αποστόλη. Την ίδια στιγμή, ο Γιωβάν έβγαλε μια πνιχτή φωνή, άρπαξε από τη ζώνη του Αποστόλη την παλιοπιστόλα του Άγρα, με τα δυο του χέρια τη σήκωσε, πυροβόλησε μες στο βάτο και λιγοθύμησε!

Μα ο Βασίλης είχε πηδήσει μες στο βάτο, άρπαξε από τον λαιμό έναν άντρα που γύρευε να βγάλει το χέρι του από τα δόντια του Μάγκα, και, ξεφεύγοντας μια δεύτερη τουφεκιά, του κατέβασε τη γροθιά του ανάμεσα στα δυο μάτια. Η πάλη ήταν φριχτή. Τα χέρια του Βασίλη έσφιγγαν τον λαιμό του αντιπάλου του, που προσπαθούσε να βγάλει μαχαίρι. Του το άρπαξε ο Βασίλης, και, σέρνοντάς τον ματωμένο έξω από τον βάτο, τον έριξε στο χώμα, γονάτισε στο στήθος του, και με σφιγμένα δόντια, σφυριχτά, του είπε:

– Άγγελ Πέιο, μ’ ακούς; Είμαι ο Βασίλης Ανδρεάδης, από το Ασπροχώρι. Μ’ ακούς; Ήρθε η αράδα σου, σκυλί, να πληρώσεις!...

Και βγάζοντας το περίστροφό του, του πέταξε τα μυαλά!

Όλη αυτή η σκηνή, που βάσταξε δευτερόλεπτα, την είχε παρακολουθήσει ο Αποστόλης, με τον αναίσθητο Γιωβάν στα πόδια του. Ο καπετάν Ματαπάς, ο καπετάν Ακρίτας και ο Περικλής, κυνηγούσαν έναν άλλο Βούλγαρο, που είχε πεταχθεί και αυτός από τον βάτο.

– Ζωντανό! Ζωντανό πιάστε τον, φώναξε ο Ματαπάς.

Άρπαξε ο Βασίλης το λιγοθυμισμένο παιδί στην αγκαλιά του και με τον Αποστόλη ακολούθησε τους συντρόφους του. Τους πρόφθασε την ώρα που είχαν πιάσει πια τον Βούλγαρο και τον έδεναν πισθάγκωνα. Ήταν νέο παιδί, δεκαεπτά δεκαοκτώ

χρόνων, κι έτρεμε όλο.

- Έλεος! Λυπήσου με παπά μου. Δε φταίω εγώ, φώναξε βουλγάρικα.

Με το πιστόλι στο χέρι του είπε ο Ματαπάς, που κουτσοήξερε λίγα βουλγάρικα:

- Θα σε συγχωρήσουμε, αν πεις την αλήθεια! Ποιος έκαψε τη στάνη του Στέργιου Γκιόνη;

- Ο Ζλατάν! Τον είχε οδηγήσει ο Άγγελ Πέιο! Ήταν Πατριαρχικός ο Στέργιος Γκιόνης. Του είπε ο Άγγελ Πέιο πως εκεί θα κρύβουνταν ο Εντεροβγάλτης και ο καπετάν Ματαπάς, που είχαν κατέβει, λέει, μαζί από τον Όλυμπο, και είχαν ξολοθρέψει Βουλγάρους στα Βουγαδιά και στη Μονή της Πέτρας. Μα δεν τον βρήκαν. Άδिका χάλασαν τόσον κόσμο!

- Πόσους χάλασαν; Πού ήταν; Πες τι κάνατε ή σου την ανάβω! φώναξε ο Ματαπάς.

- Μα το Θεό, δεν έβαλα εγώ χέρι, δε χτύπησα! Δε σκότωσα, αναφώνησε ο Βούλγαρος, πέφτοντας στα γόνατα. Μας έβαλαν βίγλες, τον αδελφό μου και μένα. Δεν ήθελε ο αδελφός μου και τον σκότωσε ο Πέιο! Εγώ φοβήθηκα. Στάθηκα εκεί που με βάλανε. Και είδα... είδα...

Τα νεύρα του είχαν τσακίσει. Άρχισε να κλαίει σαν παιδί.

- Τι είδες; Πες και δε θα πάθεις τίποτα, του είπε μαλακά ο Βασίλης, που μιλούσε τα βουλγάρικα σα Βούλγαρος.

- Είδα το γερο-Γκιόνη. Τους άνοιξε την πόρτα, τους φιλοξένησε. Ήταν μαζί του οι δυό του παντρεμένες κόρες. Είπαν πως δεν είχε έλθει ο καπετάν Ματαπάς ούτε κανένας άλλος. Και τότε οι κομιτατζήδες τους μαχαίρωσαν. Τους έκοψαν τα κεφάλια, και σαν έπιασε φωτιά το σπίτι κι έτρεξαν έξω κάτι παιδάκια, τα πέταξαν πίσω μες στις φλόγες. Μια γυναίκα πήδηξε από ένα παράθυρο κι έσπασε το πόδι της. Την αποκεφάλισαν κι αυτήν, και πέταξαν πίσω στη φωτιά το κεφάλι της. Πάτε να δείτε αν δεν πιστεύετε!

- Και ο Ζλατάν πού είναι; ρώτησε τρίζοντας τα δόντια του ο Ματαπάς.

- Είχε άλογο. Έφυγε για το Ζερβοχώρι.

- Πώς το ξέρεις;

- Τον είδα... Ακούστηκε σύνθημα από τη στάνη του Άγγελ Πέιο, δυο πιστολιές απανωτές... Δεν τις ακούσατε σεις;

Ο Ματαπάς είχε κρυφοκοιτάξει τους συντρόφους του.

- Τι λέγει; ρώτησε χαμηλόφωνα ο καπετάν Ακρίτας, που δεν καταλάβαινε βουλγάρικα.

- Μου γύρευες πονοψυχίες, του αποκρίθηκε μες στα δόντια του ο Ματαπάς, και δε μ' άφησες να δέσω τα δυο θηλυκά του κακούργου. Γυναίκες, λέει, είναι, άσ' τες. Σάνα γυναίκες δε μαρτυρούν. Σάνα δε φοβάσαι από δαύτες! Με τις πονοψυχίες σου γλίτωσες τον αρχηγό τους, και ίσως μας καταχώνιασες για καλά εμάς όλους, πρόσθεσε με θυμό, που φλόγιζε και κοκκίνιζε τα πάντα πονεμένα μάτια του.

Ο Βασίλης εξακολουθούσε την ανάκριση.

- Τι έννοια είχαν οι δυο πιστολιές; ρώτησε.

- Πως ήταν κίνδυνος, πως έφθασαν Γρεκομάνοι, πως έπρεπε να σκορπίσουν. Και σκόρπισαν οι άλλοι κι έφυγε ο Ζλατάν. Μα ο Άγγελ Πέιο είπε πως ήταν η γυναίκα του μόνη με μια κουμπάρα της στη στάνη κι έπρεπε να την πάρει, να την οδηγήσει στο Ζερβονόρι. Γύρευα να μούνω. Μ' έπιασε απ' το σβέρκο και με υποχρέωσε να τον

οιθεί.

- Ο Άγγελ Πέιο παραμόνευε.

Ανάψατε δεύτερο σπέρτο και τράβηξε ο Πέιο δυο τουφεκιές. Μας κόβατε το δρόμο. Ήθελε να σας φοβίσει. Μα ήλθατε. Με βαστούσε από το σβέρκο ο Πέιο, μη φύγω. Κάνατε να μας περάσετε. Κι εκεί που νόμιζε πως γλίτωσε, τον βρήκε τον Πέιο ο σκύλος, και του έριξε κάποιος από σας, και τον πήρε στο χέρι. Τότε ξέφυγα. Και με πιάσατε. Έλεος! Συγχωρήσετέ με! Δε φταίγω εγώ!...

– Γλίτωσε κανένας από τη στάνη του Γκιόνη; ρώτησε ο Βασίλης.

Ο Βούλγαρος έγνεψε αρνητικά.

– Την είχαν ξεκαθαρίσει πριν την κάψουν, είπε ανατριχιάζοντας.

– Πάμε να δούμε! αναφώνησε ο Αποστόλης.

– Πάμε μαζί, είπε ο Βασίλης. Οδηγά μας! πρόσταξε τον Βούλγαρο.

Ο Περικλής ωστόσο γύρευε να συνεφέρει τον Γιωβάν ρίχνοντάς του νερό στο πρόσωπο. Είχε σκύψει πάνω του και ο καπετάν Ακρίτας, και του έτριβε τα πόδια. Και απόρησε ο Περικλής, βλέποντας πόσο τρυφερά μπορούσαν να γίνουν τα μεγάλα και δυνατά χέρια του Γρέγου, καμωμένα μονάχα, θα 'λεγες, για να χειρίζονται φονικά όπλα. Και σαν άνοιξε τα μάτια του ο Γιωβάν, γλυκά τον ρώτησε:

– Τα πάμε καλύτερα, μικρό;

Δεν άργησε να γυρίσει ο Βασίλης με τον Αποστόλη, σέρνοντας μαζί τον δεμένο Βούλγαρο. Ήταν, λέει, σωστά όσα είχε πει. Βρήκαν τον αδελφό του με την κοιλιά ανοιγμένη, όπου τον είχε σκοτώσει ο Πέιο, και βρήκαν το αποκεφαλισμένο σώμα της γυναίκας, που είχε πηδήξει από το παράθυρο. Τίποτα δεν απόμεινε από τη στάνη του Γκιόνη. Άνθρωποι και ζώα είχαν καρβουνιαστεί μες στις φλόγες, που απόσβηναν φωτίζοντας ακόμη αμυδρά τον κάμπο.

Άκουσε την αφήγηση της ιστορίας

%baltos_155_%

Η ζωγραφιά των μαθητών βρίσκεται στην αίθουσα διοραμάτων του [Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα](#)